

Akathist a služba k svatým apoštolům Cyrilu a Metoději, učitelům slovanským

Akathist otcům našim Cyrilu a Metoději

Kondak 1.

Bratři svatí, vyvolení Pánem mocností nebeských, Králem nebeským poslaní, abyste se stali učiteli zástupů Slovanů. Cyrile a Metoději, v Bohu moudří otcové naši, chválíme vás v písních jako zastánce své. Vy pak majíce smělost před Hospodinem, přímlovami svými od všelikých nástrah a béd vysvoboďte nás, kteří k vám voláme:

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Ikos 1.

Andělů Tvůrce a Pán mocností určil vás, abyste osvětili národy slovanské. Proto vás doprovází ruka Jeho, aby vás chránila a posilovala po všechny dny života vašeho. V hlubokosti vaší upřímné zbožnosti i na výšinách pevné víry vaší a v nitru srdce vašeho skvěje se Božské světlo, Slovo Otcovo, všechnu tmu přemáhající. Pomoc Boží při sobě stále majíce, slávu v Jeho v městech i pustínách skutky i slovy zvěstujete všem. Pročež i my, jako lid váš, osvěcený vámi vírou křesťanskou, opěvujeme vás, pravíce:

Radujte se, zvěstovatelé radosti Evangelia a hlasatelé Boží Trojice.

Radujte se, darů divotvorectví nositelé a znamenitých skutků činitelé.

Radujte se, neboť jste mnohá soužení za jméno Páně vytrpěli.

Radujte se, neboť jste klamy tohoto světa zavrhli a v Pravdě Boží setrvali.

Radujte se, od dětství Bohem požehnaní a vyvolení k záměrům Jeho.

Radujte se, korunami pro Krista trpících vyznavačů ozdobení.

Radujte se, neboť jste slávu lidskou přehlíželi a v pustině Hospodina hledali.

Radujte se, neboť jste Jeho vůli mocnářům světským statečně zvěstovali.

Radujte se, poslušníci, mezi nebeská světla přijatí.

Radujte se, neboť jste stále našimi vroucími zastánci.

Radujte se, neboť svými přímluvami víru naši upevňujete.

Radujte se, jsouce upevněním Církve Kristovy.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 2.

Uviděl svatý Cyril, ještě jako dítě, v noci zjevení a vyvolil si pannu Sofii – Moudrost za svou sestru. Rodiče pochopili, že je to vůle Boží, která velela, aby dítě jejich stalo se služebníkem moudrosti, a brzy bude nemoudré napravovat, oklamané poučovat, falešné učitele zahanbovat a ty, kteří v nepoučitelnosti setrvávají, kárat. Proto se přičinili, aby se mu dostalo vzdělání, takže již za nedlouho spatřili, jak se rozum jeho podivuhodně rozvíjí, a zpívali za to Bohu:

A l l e l u j a .

I kos 2.

Pochopit obtížné a probádat podstatu všeho stvořeného toužil Cyril, který prospíval v moudrosti nad vrstevníky své a již jako dítě se tím proslavil. Pro to byl uveden i do komnat císaře, aby dobrým příkladem sloužil synu vládce. Pohrdl však bohatstvím i pozemskou marností, aby našel „to jediné, co je potřebné,“ jak praví Pán. Usídlil se v pustině, aby půstem a modlitbou bezvášnivosti dosáhl. Se stejným cílem odebral se do monastýru na hoře olympské i bratr jeho Metoděj. Ač dosáhl vysoké hodnosti světské ve službách císaři, vše opustiv, stal se tam mnichem, aby Pánu všech pánů sloužil. Podle nich se i my naučme pohrdat pokušením světským, usilujme jediné Kristu Bohu se líbit a jako služebníci Jeho zpívat takto vzorům našim svatým:

Radujte se, neboť jste nebyli oklamáni slávou lidskou.

Radujte se, neboť Pán vás osvěcoval i ve snech vašich.

Radujte se, kterým i moudrost lidská napomáhala dosahovat spásy.

Radujte se, neboť jste si nade vše oblíbili Slovo Boží a písma Otců.

Radujte se, neboť jste příkázání zákona Hospodinova naplňovali.

Radujte se, neboť jste přemohli úklady ďáblovy, kterými na mnichy útočí.

Radujte se, neboť jste tím získali moc nad pokušeními a vášněmi.

Radujte se, neboť vaše asketické zápasy vám přinesly korunu života.

Radujte se, neboť i nyní postníkům shůry pomáháte.

Radujte se, neboť všem hříšníkům jste před Bohem dobrotivými zastánci.

Radujte se, ochránci duší našich před Istí satanovou.

Radujte se, obdarovaní moudrostí svatých Otců.

Radujte se, nositelé hojných darů Ducha Svatého.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 3.

Mocné prosby císaře přiměly Cyrila opustit pustinu a zanechat svého asketického života. Pro službu pastýře jsi byl povolán do Města Konstantinova, kde jsi zvěstoval slávu Boží svým učením i činy a herezi ikonoborectví zostudil. Zde se zaskvělo světlo tvé mysli a zbloudilé učence mudrující dle lidského smýšlení jsi přemohl, Cyrile, myšlením duchovním a nebeským. Svatý otče, i nás tedy v pravoslavném uvažování upevni a ty Slované, kteří odpadli od pravé víry a od svatých myšlenek, navrať k naší společné víře a duchovnímu smýšlení, aby všichni Slované jedněmi ústy zapěli Kristu Bohu s osvětiteli svými:

A l l e l u j a .

Ikos 3.

Vsíle své moudrosti odebral ses pak, filosofe Cyri-le, k Hagarénům disputovat o víře. Svatým Řehořem Theologem byv poučen, ukázal jsi jim tajemství Svaté Trojice v mnohých podobenstvích a mocnými slovy svými zahanbil jsi bezbožné. Oni pak plamenem závisti spalování umínili si jedovatými by-

linami tebe zahubit. Ty však, okusiv jedu, neutrpěl jsi újmu, leč zdráv ses vrátil k svatému Metoději do monastýru a společně jste nesli břemeno mnišského díla, takže osvěcena byla pustina světlem asketických zápasů vašich. Proto osvěcujte svými přímluvami i nás, kteří vám s láskou zpíváme:

Radujte se, hudební nástroje, harmonicky zvučící Boží slávou.

Radujte se, pevné sloupy Církve Kristovy.

Radujte se, neboť jste tajemství Trojice v podobenstvích hlásali.

Radujte se, vtělení Boha Slova před Saracény bez bázně vyznávající.

Radujte se, neboť jste osvětili Řeky, Židy i barbary.

Radujte se, trojjediného Boha zvěstovatelé.

Radujte se, neboť jste zahanbili lest ikonoborectví.

Radujte se, neboť díky vám chřadla bezbožnost ha-garénská.

Radujte se, neboť jste neznalé učili Pravdě Kristově.

Radujte se, jsouce učitelé víry těm, kteří v pochybnostech kolísají.

Radujte se, jsouce zastánci těch, jež Boha nerozumem svým rozhněvali.

Radujte se, jsouce nebeskými ochránci služebníků Hospodinových.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 4.

Jako Bohem řízená hvězda zjevilo se vám ve vlnách mořských neporušené tělo svatého Klimenta, když právě sedm stovek let tam skryté spočívalo. Ukázal

vám je Hospodin, který činí divy, jako předzvěst vaší apoštolské námahy a vašeho utrpení při hlásání víry pravoslavné Kristovy. Tělo světcovo jste z moře vyzdvihli a posléze na Moravu přinesli. Všemohoucí Bůh tak poslal svatého Klimenta, aby vás svým přispěním i tělem stále doprovázel jako vyslanec církve nebeské. Vždyť Církev Boží je společenstvím živých i zesnulých, těch, kteří za spásu zápasí, i těch, kteří už spočinuli ve slávě, avšak dolů k nám na pomoc sestupují. Pochopme to a zapějme se svatými Cyrilem a Metodějem i Klimentem Bohu:

A l l e l u j a .

I kos 4.

Zaslechl král chazarský, že pravá víra je vyznávána v zemi helénské, a prosil císaře Byzance, aby mu poslal učitele pravoslaví. Císař žádal svaté Cyrila a Metoděje, aby vyšli z pustiny a plavili se k Chazarům. Metoděj řekl, že je připraven zemřít za Krista. Obětovali své dny, své milované dílo duchovní, práci učenou, svou samotu s Bohem, svůj pokoj v modlitbě, svůj domov a bezpečí. Vypravili se na cestu, podstoupit nebezpečí a nepohodlí i úmornou únavu, aby vyslyšeli Hospodina řkoucího: „Koho tam pošlu, kdo půjde?“ a Spasitele velícího: „Jděte, učte a křtěte.“ Přišedše tam, na všechny otázky a námítky s takovou moudrostí odpovídali, že obrátili svatí bratři srdce lidská ke Kristu a udělili jim spásonosný křest. S nimi i my oslavujeme poslušnost a pokoru apoštolům rovných bratrů, řkouce:

Radujte se, neboť jste se nebáli vypravit se k barbarům zvěstovat Evangelium.

Radujte se, neboť při vašem slavném putování vzešla nad mořem záře Boží.

Radujte se, neboť jste našli divem zachované ostatky svatého Klimenta.

Radujte se, neboť s jeho pomocí jste bezbožnost chazarskou zahanbili.

Radujte se, neboť světlo Kristovo na stranu půlnoční jste přinesli.

Radujte se, modlitbou srážející na kolena útočící Uhry jako vlci vyjící.

Radujte se, jsouce pevnou hradbou proti herezím a rozkolům.

Radujte se, neboť jste od Hagarénu a židů pro Krista snášeli potupu.

Radujte se, neboť jste Metodějovou modlitbou a Cyrilovou moudrostí vítězili.

Radujte se, požehnaní ostatky mučedníkovými.

Radujte se, neboť příkladem života svého učíte nás uctívat svaté služebníky Boží.

Radujte se, jsouce sami svatými Božími, všemi uctívání.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 5.

Bouře rozličných běd a zloby, zmítající národy slovanskými, rozeřeňte přímlovami svými, ctihodní otcové. Učíte nás stále své apoštolské lásce, abychom ji napodobili a našli pokoru. Vyučujete nás svým příkladem, abychom si oblíbili hlubinu moud-

rosti a vzdělanosti. Vedete nás, abychom nacházeli poznání pravdy a křesťanské mravy v Písmu svatém, a tím přemohli všechnu svou závist, sváry, povýšenost a pýchu. Vždyť vám připadl los velké služby konat nevykonatelné, poučit nepoučitelné, proklestit cestu a stát se vzorem pro následovníky mnohé. Neboť Bůh vás připočetl ke sboru apoštolskému i ke shromáždění ctihodných mnichů a učitelů zbožnosti, stejně jako k vojsku vyznavačů. Nechť se všichni Slované poučí příkladem vaším a zapějí vám:

A l l e l u j a .

I kos 5.

Zazářila pravá víra v Krista Pána na Moravě, kde bylo pohanství zapuzeno a modly pokáceny, a svatý kníže Rostislav prosil císaře byzantského, aby poslal do jeho země lidem zdejšími učiteli, kteří podají pravý výklad víry, tomuto lidu zatím nové, upevní ji tak v národě jeho. Vyslyšel císař Michael s patriarchou svatým Fótiem žádost vládce Moravanů, i požádali svatého Cyrila, aby s bratrem svým Metodějem vypravili se na území Slovanů hlásat Evangelium Království Božího. Pravidl císař: „Vím, filosofe, že jsi unaven, ale nikdo to nemůže udělat tak, jako ty.“ Zvěděli svatí bratři, že Slované, příbuzní jejich kvůli původu ze Soluně, už vyznávají víru křesťanskou, avšak slovo Boží v jazyce svém si přečíst nemohou, i přičinili se tito Soluňané do jazyka slovanského božská Písma převést, jak jim to Bůh zjevil, aby všichni v rodném svém jazyce oslavili Pána všech.

Proto i my Bohu děkujeme za učitele naše, jimž zpívejme:

Radujte se, přinášející světlo Kristovo národům.

Radujte se, osvětitelé Slovanů, řečí vám příbuzných.

Radujte se, připojivší Slovany k národům oslavujícím Boha jazykem rodným.

Radujte se, dělníci na vinici Páně, pastýři dobrí stádece Kristova.

Radujte se, praví vykladatelé slova Božího a zbožnosti.

Radujte se, naši dobrodinci a pokory učitelé.

Radujte se, přinášející všem pokoj Kristův.

Radujte se, neboť září vašeho učení jsme osvíceni.

Radujte se, Krista zvěstující jako Cestu, Pravdu a Život

Radujte se, neboť přijímáte prosby nás hříšných.

Radujte se, jsouce útočiště všech za pravdu trpících.

Radujte se, neboť jste nejctihodnější příbytek Ducha Svatého.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 6.

Mnohotrpěliví apoštolé, uvyklí už strádání, přijali s láskou další těžký kříž. Vyslyšeli slova apoštolská: „Boha se bojte a krále ctěte.“ Churavějící Cyril se vypravil na Moravu jako na křížovou cestu svou. Slabost tělesná, námaha na cestě, poučování nepoučitelných a spory se vzdornými a nízkými lidmi staly se mu stezkou bolesti, která jej přivedla do hrobu. Metoděje očekávala práce obtížných jednání s mocnými, nespravedlivý soud pomstychtivých bis-

kupů a nakonec uvěznění na dva a půl roku v jámě. Leč i v předtuše toho, co vás očekává, přece jste se vypravili na cestu k severnímu lidu drsnému. Moravané vám však vděčně otevřeli svá srdce a s díky za vás pak stále volali k Bohu:

A l l e l u j a .

I kos 6.

Jako bohonosní kazatelé jste, bratři svatí, došli až do země moravské, abyste osvětili nově pokřtěný lid učním Kristovým. Jako zářící anděly přicházející zvěstovat Evangelium, jako pastýře dobré, pokládající duše své za ovce, spatřili vás Moravané a oslavili Boha. Zaradoval se celý národ moravský a přijal vás jako pravé učitele a duchovní vůdce. Odevšud se sbíhali k vám lidé lační po výkladu víry, aby poučení byli o Zákoně Božím. Uši hluchých jste otevřeli a jazyk zajímavý promluvil. Hospodina svým rodným jazykem oslavujete, chválili své učitele zbožnosti. S nimi společně i my Cyrila a Metoděje opěvujeme, volajíce:

Radujte se, jsouce darem Božím, císařem a patriarchou nám poslaným.

Radujte se, neboť o vás psal císař Rostislavovi, že mu posílá dar velevzácný.

Radujte se, jsouce darem Byzance dražším než zlato a skvostné kameny.

Radujte se, neboť díky vám se Rostislav stal Konstantinem novým.

Radujte se, neboť díky vám mohl národ moravský napodobit další národy.

Radujte se, neboť jste pro Slovary nová písmena vytvořili.

Radujte se, neboť jste pak do jejich jazyka Písmo svaté přeložili.

Radujte se, neboť jste poté národ moravský sloužit Bohu naučili.

Radujte se, neboť jste nás k chválení Boha v řeči slovanské pozvedli.

Radujte se, neboť jste všechny Slovary k východní liturgii přivedli.

Radujte se, neboť jste jazyk němého lidu k oslavě Boha rozvázali.

Radujte se, neboť jste řeč slovanskou pro děkování Hospodinu posvětili.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 7

Na počátku zvěstování Slovanům napsal Cyril slova miláčka Páně Jana, že na počátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha a Bůh byl to Slovo. Svým Slovem a Synem se Bůh projevil, a svými slovy lidé vyjevují Bohu svou chválu a díky. Boží Slovo je slávou Otce i my slovy svými nyní oslavujeme téhož Otce nebeského. Když Bůh rozhodl povolát slovanské národy do Církve své ke spáse jejich, udělil jim skrze Cyrila dar písmen slovanských, aby se mohli slovem Božím poučovat a slovy rodné řeči své Jemu chválu vzdávat a společně všichni zpívat:

A l l e l u j a .

I kos 7

Slovany jste naučili slovu Božímu, aby tento lid slovy v řeči své Boha Slovo slavil. Za spásu od věčné smrti slovy Písma i slovy úst svých chválíme Božího Syna, kterým Otec jako svým Slovem na počátku všechno stvořil. Stvořitel a Spasitel nás přeje si všechny národy přivést k sobě, aby všichni svýmrodným jazykem mu chválu ze srdce svého pěli. Pán pravil, že věčný život spočívá v tom, aby lidé Boha znali, a proto požehnal, aby všechny národy Písmo svaté, Boží zjevení ve své řeči četli a nebeského Otce tak poznávali. Slova Písma a služeb Božích, do slovanského jazyka přeložená a slovanskými písmeny psaná, rozšířila se z Moravy k dalším národům, které ke své spáse mohly čerpat ze studnice vody živé, jejíž pramen zde svatí Cyril s Metodějem otevřeli, a tím slovy i skutky svatí bratři Boží vůli naplnili. Proto k nim vděčně volají národy jimi ve zbožnosti poučené:

Radujte se, apoštolé bohomluvní, naším jazykem kázající Krista.

Radujte se, učitelé, v řeči slovanské nás o spáse poučující.

Radujte se, vyznavači, za dílo naší spásy urážky a obvinění snášející.

Radujte se, otcové naši, kteří nás svým učením pro spásu stále rodí.

Radujte se, mudrcové, obhajující oslavu Boha jazyky všemi.

Radujte se, karatelé nemoudrých, trojjazyčnou herezi usvědčující.

Radujte se, utěšitelé národů slovanských v dobách teskných.

Radujte se, jsouce zastánci našimi a nadějí při útocích nepřátel.

Radujte se, obhájci nepřemožitelní pro Boží spravedlnost nás získávající.

Radujte se, dárce písma slovanského, abychom slovo Boží v rodné řeči četli.

Radujte se, neboť nás vzděláváte ve všem užitečném poznání.

Radujte se, kněžstva ozdoby, jež nám oponu velesvatelyně otevíráte.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 8.

S nevolí sledovalo vaše úspěchy hrabivé kněžstvo franské víry, prahlo po zhlazení vašeho díla na Velké Moravě, a proto vás pomlouvali před biskupem římským. Poté, co jste Moravanům vše potřebné učinili, vypravili jste domů, ale cestou zastihlo vás pozvání z Říma. Když vás papež viděl přicházet s ostatky svatého Klimenta, uvítal vás přívětivě; seznámiv se s vaším zbožným životem a dotázav se na vaši víru, ihned pohanil všechny klevetníky. Jako nástroj Boží prozřetelnosti poté požehnal slovanské knihy a schválil dílo vaše na Moravě, s vámi zpívaje:

A l l e l u j a .

Ikos 8.

A poštolům Slovanů však nebyl popřán pokoj. Nepřátelé sočili proti slovanské liturgii a vrhali se

jako dravci na svatého Cyrila. Z mnohých zápasů s nepřáteli zesláblý, roznemohl se Cyril a v Římě skončil. Před svým zesnutím zapřísahal bratra svého, aby se nevracel domů ale zpět na Moravu ochraňovat jejich dílo pro spásu Slovanů. Papež Hadrián pak Metoděje vysvětil a ustanovil archijerejem Moravy a Panonie. Při cestě na Moravu zajali jej biskupové bavorští a mnoho jej trápíce, držíce jej v žaláři, kde Metoděj dle svého zvyku neustálou modlitbou Pána Ježíše oslavoval. Božím řízením byl pak osvobozen a na Moravu se vrátil. Nad cestami Boží prozřetelnosti udiveni, svaté bratry opěvujeme, provolávající jim:

Radujte se, dobří služebníci Kristovi, trápení a smrti se neděsíci.

Radujte se, pravou víru vytrvale obhajující a její nepřátele přemáhající.

Radujte se, hereze potírající, pravou víru ve Spasitele hlásající.

Radujte se, Boha Slovo naším slovem slavit ve slovan-
ské řeči nás učící.

Radujte se, pro naše bohopoznání do naší řeči Boží zjevení zapisující.

Radujte se, nám k díkůvzdání Hospodinu knihy pro služby Boží přinášející.

Radujte se, neboť Bohu a ne lidem sloužíte, a jen Kristu se zalíbit snažíte.

Radujte se, neboť pro jméno jeho potupu od lidí zlostných snášíte.

Radujte se, neboť jste celý život na vinici Páně v potu tváře pracovali.

Radujte se, pastýři, kteří jste ani po zesnutí ovčinec svůj neopustili.

Radujte se, svícny světa a soli země, pochodně Boží blahodati do tmy zářící.

Radujte se, na zemi i na nebi slavní a Církví Boží chválení.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 9.

Hledíce na zesnutí svatého Cyrila, všichni se učíme nepečovat o věci dočasné, ale v chrámech Hospodina prosit za nezkušené ve víře, aby je upevnil v Pravoslaví a ohradil od herezí. Bratru svému pravil Cyril před skonáním: „Hle, bratře, jako spřežení ořů jsme orali společnou brázdu, a já nyní padám na poli a končím svou práci; vím, jak nesmírně miluješ svůj monastýr na hoře olympské, ale nesmíš kvůli němu zanechat péče o národ moravský, jinak nemůžeš dojít spásy.“ Hledíce s údivem na takovou horlivost svatých bratří, zpíváme Bohu:

A l l e l u j a .

Ikos 9.

Hledíce na vaši hlubokou víru, pevné stání na Boží stráži, vaši nezlomnou věrnost Pravdě Kristově, lásku k pravoslavné zbožnosti, žasneme nad zápasy vašimi, neúnavnou pracovitostí, apoštolskou láskou, kterou jste projeвили k národu moravskému. Všechny národy slovanské jste osvětili světlem Kristovým. Příkazu bratra svého oddán celou duší, nezalekl se svatý Metoděj hrozeb

knížat, ani pomluv kněžstva západního, ani žalářování, ale vše jako dobrý voják Kristův přetrpěl. Národům slovanským nepřestal sloužit a ovčinec svůj i nadále spravoval a učil, dokud ve stáří svém se k svatému Cyrilu do nebeské blaženosti neodebral. Jim oběma vroucně zapějme:

Radujte se, neboť jste byli trnovým věncem na zemi korunováni.

Radujte se, světlem věčným na nebi osvěcovaní a na zemi oslavovaní.

Radujte se, pokorní duchem, neboť sebe i nás uvádíte do království nebeského.

Radujte se, blahoslavení mírotvůrci, neboť jste dědici zemí slovanských.

Radujte se, lkající a lačníci po spravedlnosti, neboť s vámi i my jsme nasycováni.

Radujte se, milostiví, neboť jste došli milosti a jiným milost vyprošujete.

Radujte se, čistého srdce, neboť vidíte Boha a nám dáváte Boha znát.

Radujte se, neboť jste zapřeli sami sebe, vzali kříž a Pána následovali.

Radujte se, mudrci, trpitelé, vyznavači, zdrženlivci ctihodní a modlitby učitelé!

Radujte se, neboť o vašem životě lidé na zemi s údivem vypráví.

Radujte se, o jejichž skutcích andělé na nebi zpívají.

Radujte se, apoštolé, svatá dvojice služebníků přesvaté Boží Trojice.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 10.

Vše dobré a spásynosné, co do této země přišlo, má u vás svůj počátek, svatí Cyrile a Metoději. Buď skrze vaše skutky a dílo veliké, či na vaše přímlyvy, jimiž o nás shůry pečujete. Nikdo už nemůže zde položit jiný základ mimo ten, který jste vy tady pokládali. Všechny úklady strojené proti lidu svému jste rozdrtili. Opatrujte shůry naše národy a ohradte nás od všelikého zla. Neopouštějte nás, ponížené a hříšné, ale všechny národy slovanské v Pravoslaví a jedno-myslné službě Bohu upevňujte, abychom jedněmi ústy a jedním srdcem volali k Bohu:

A l l e l u j a .

Ikos 10.

Majíce před očima všechny vaše veliké skutky, mnohostrannou námahu, usilovné asketické zápasy i výšiny modlitby, jichž jste dosáhli skrze tiché srdce, mlčenlivou mysl a bezvášnivost, zůstáváme jako němé ryby i my bez hlasu. Kdo dokáže vypovědět velikost vašeho duchovního díla? Kdo se osmělí cokoliv namítat proti vaší zbožnosti a lásce k Bohu i lidem. Ve světě jste budovali církev Moravanům, stavěli chrámy a konali Boží služby, leč duchem jste mlčeli, v nitru přebývajíce v pustině a na Boha patříce. My pak v radosti, že takové vznešené a slitovné, v duchovní praxi zkušené máme učitele a vůdce na Božích stezkách, chválíme a slavíme jména vaše:

Radujte se, vyznavači pravé apoštolské víry a učení svatootecovského.

Radujte se, zasvěcenci do modlitby srdce, kterou jste přemáhali nepřátele.

Radujte se, učící o očištění srdce a o modlitbě v tichu.

Radujte se, vůdcové duchovní, vodící nás po cestách nebeské zdrženlivosti.

Radujte se, kněží, pozdvihující lid z hříšného světa vzhůru na horu božské liturgie.

Radujte se, neboť nám ukazujete cestu do chrámů k službám Božím.

Radujte se, pastýři, přivádějící své stádce na horu setkání s Bohem.

Radujte se, kazatelé Evangelia a Kristových přikázání lásky.

Radujte se, vyslanci Pána, podávající nám dědictví Království Božího.

Radujte se, neboť usvědčujete falešná učení a pověřivé báje.

Radujte se, neboť jste zahanbili všechno daremné lidské mudrování.

Radujte se, neboť jste Slovanům bránu Království nebeského otevřeli.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 11.

Svorně budovali bratři ze Soluně církev moravskou. Cyril svým umem složil písmena a přeložil do řeči slovanské Evangelium Kristovo i službu svaté liturgie. Jsa učedníkem patriarchy Fótia, zasvěcen byl v umění vnitřní modlitby mysli. Metoděj pak, dokončiv překlady Písma, zákoník pravidel pro lid sestavil. Pro důstojné vystupování i vlídnou lidumilnost

svou mohl hovořit s lidmi prostými i jednat s mocnými a pletichy nedůstojných mařil. Oba získali si dobrotou svou, hlubokostí i upřímností národ celý a ke Kristu jej přiváděli. Chtěje pak zachránit stádce Kristovo před duchovními vlky, přikázal Metoděj na loži smrtelném učedníkům naléhavě, aby pevně se drželi pravé víry, nebáli se úkladů nepřátel, ale i v soužení a zkouškách za všechno děkovali Bohu, zpívajíce:

A l l e l u j a .

I kos 11.

Pán, který chce, aby všichni lidé pravdu poznali a spasení došli, vás od dětství obdaroval vzácnými dary, aby vás poslal k národům s pozváním na hostinu nebeského krále. Se svěřenou hřivnou jste moudře a k zalíbení Vládce naložili, hojně ji rozmnožili a svatební síň jste lidmi naplnili. Jste hradbou všem, kteří se pro upevňování Pravoslaví namáhají a k vašemu zastání se s vírou utíkají. Cyrile a Metoději, bohomoudří, Stvořitel nebe i země vás vyvolil, abyste Mu na zemi lidi získávali, a za to vás na nebi ke sboru apoštolům připojil. Proto se k vám obracíme, abyste prosili Boha o udělení Jeho darů těm, kteří vás se slzami vzývají:

Radujte se, neotřesitelné sloupy slovanské pravoslavné zbožnosti.

Radujte se, pevné základy slovanské byzantské liturgie.

Radujte se, neboť jste ctnostmi jako perlami ozdobeni.

Radujte se, neboť se moudrostí můžete srovnávat se Šalomounem.

Radujte se, podobní ve zdrženlivosti a modlitbě svatým Antoniovi a Pachomiovi.

Radujte se, neboť jste mocí slova obdařeni jako Basil Veliký a Jan Zlatoústý.

Radujte se, jako Josef Snoubenec čistí a andělů svatých společníci.

Radujte se, neboť v nehněvnosti a mírnosti jste rovni králi Davidu.

Radujte se, stateční jako Daniel a tři mládenci, a jako Job trpěliví.

Radujte se, jako Pavel kázající, jako Petr horliví a jako Jan milující.

Radujte se, mající lásku apoštolů, zápas asketů a trpělivost mučedníků.

Radujte se, neboť my hříšní, navždy pamatující vaše jména, s nadějí vás vzýváme.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 12.

Díky činíme Bohu za vás; díky vzdáváme i vám za oběť, kterou jste pro nás přinesli. Věnovali jste námahu svou, své dary a zřekli se způsobu života, po kterém jste toužili. Cyril opustil knihy, studia a učnou společnost. Metoděj se zřekl milovaného monastýru na hoře. Místo naplnění své vznešené duchovní touhy jste se odebrali na Moravu, abyste svůj talent věnovali vyučování lidí prostých a vyčerpávali se odrážením útoků lidí zatemněných bludy a ve své úpornosti nepoučitelných. Jistě za to vše vás Bůh na

nebesích hojně odměnil a za všechny újmy a nesnáze, které jste pro Něho vytrpěli, vám stokrát více daroval, takže nyní mu u jeho trůnu s mocnostmi nebeskými a řády svatých zpíváte:

A l l e l u j a .

Ikos 12.

Světlem se skvoucí apoštolskou dvojici chválíme a vyvyšujeme, zřekněme se veškeré nesvornosti a daremných rozepří. Sjednoťme se na základu Pravoslaví, který nám zde položili Cyril a Metoděj. Sjedením ducha ve víře, ve svazku pokoje uctěme naše dobrodince. Obětujme naše nesváry, obětujme zájmy světské, jako oni se obětovali pro nás. Tím se projevíme jako žáci apoštolů slovanských a dědici velikého díla jejich. Svatí bratři, dar míru a jednoty v Kristu vyproste nám u Boha, abychom poznání nebeského pokoje přijali a všichni přijati byli do Království Jeho. Nechť vždy milujeme druh druhá, aby Kristus Pán uprostřed nás přebýval a my svorně s díky zpívali:

Radujte se, neboť jste k nám přinesli zbožné mravy evangelijní.

Radujte se, neboť jste svou čistou myslí smetli všechnu nespravedlnost.

Radujte se, neboť jste nás osvětili světlem víry pravoslavné.

Radujte se, neboť jste nám ukázali blaženost čistoty srdce.

Radujte se, neboť jste nám přinesli radost spásy Kristovy.

Radujte se, neboť jste nám udělili bohopoznání ve čtení slova Božího.

Radujte se, neboť jste nám darovali porozumění posvátné liturgii.

Radujte se, neboť jste nám uzdravili srdce, aby přijalo Pána Ježíše.

Radujte se, neboť jste nám otevřeli sluch k slyšení víry.

Radujte se, neboť jste nám otevřeli ústa k chvále Krista Pána.

Radujte se, neboť jste posvětili ruce naše ke konání skutků dobrých.

Radujte se, neboť jste posvětili naše nohy k následování Krista.

Radujte se, Cyrile a Metoději, národů slovanských apoštolé a učitelé!

Kondak 13.

Ó podivuhodní učitelé národů slovanských, svatí apoštolům rovní Cyrile a Metoději, přijměte nyní tento náš chvalo zpěv a lid svůj od všelikého zla a béd vysvobďte, v pokoji a jednotě zachovejte a svým zastoupením u Krista nás do Království nebeského přiveďte, neboť se slzami zpíváme Bohu:

A l l e l u j a .

13. kondak se zpívá třikrát.
Pak následuje 1. ikos a 1. kondak.

Modlitba

Ó přeslavní učitelé a osvětitelé národů slovan-
ských, svatí apoštolům rovní Cyrile a Metoději.
K vám se jako děti k otcům nyní s vroucím a zkrouše-
ným srdcem utíkáme a vás prosíme. Osvíceni jsme
učením vaším, a písmem, které jste pro nás vytvořili,
jsme o víře Kristově poučení. My jsme však, jakožto
dítka nepokorná, povely vaše nezachovávali a nedbali
jsme o službu Bohu, které jste nás učili; ba, odpadli
jsme od jednomyslnosti ve víře a od lásky, kterou jste
Slovanům kázali, jako bratrům ve víře i v řeči rodné.
Ačkoliv se ukazujeme jako nevděční za vaše životy,
nezapuzujte nás, ale podobně jako kdysi pospěšte,
abyste nám za naše špatnosti odplatili dobrem. Neod-
vracejte se od modliteb hříšných a nehodných dítek
svých, ale ve své velké smělosti před Hospodinem stá-
le jej prostě, aby nás poučil a obrátil na cestu spásy.
Sváry a rozepře, jež cloumají bratry stejné víry, nechť
se uklidní, a odpadlíky od víry, lásky a dobra ať zpět
k jednomyslnosti duchovní přivedete. Toho dosáhne-
me, když nás všechny Pán ke sjednocení duchovnímu
přizve a k jednotě v lásce z hříchu vyvede a navrátí
nás do jedné, svaté, obecné a apoštolské Církve, od
které svými pády do kalného moře ducha světa stále
odpadáme. Víme přece, že mnoho zmůže modlitba
spravedlivého k milosrdenství Vládce, když ji za hříš-
né lidi k jeho trůnu povznáší. Neopouštějte nás, sklí-
čené, pouty hříšných vášní svírané a nemohoucí,
vždyť jsme stádcem vaším, do ovčince vaší péči shro-
mážděným, avšak nepřátelstvím rozděleným a svody
svetskými oklamaným. Vlci duchovní nás rozhánějí
a lapají, neboť nemáme horlivost pro svaté Pravoslaví

a zákon Kristův. Zažehněte v srdcích našich plamen lásky a veliké víry, abychom posvátnou Tradici Otců našich pečlivě zachovávali, pravidla církevní a zvyklosti ctili, od všech falešných nauk a lži učitelů utíkali, a tím dosáhli života Bohu milého a stali se hodnými příbytků nebeských. Tam pak všichni společně oslavovat budeme Vládcе všech, v Trojici jediného Boha na věky věkův. Amen.

Služba večerní k svatým otcům našim, apoštolům rovným Cyrilu a Metoději, učitelům Slovanů

14. den měsíce května

V předvečer na velké večerní

Blažený muž

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám«

Na 8 — hlas 2.

Jak uvijeme nejkrásnější věnec chvály bohomyslným učitelům? Velehlasným kazatelům Trojice jednobytné, kteří národy slovanské, ve tmě nevědomosti a v stínu smrti sedící, osvětili nebeskou září Evangelia Kristova. Jako neužitečnou ratolest plané olivy nás naroubovali na dobrý úrodný kmen pravoslaví, a tím jsme obdrželi od Krista pokoj a milost velikou.

Jak uvijeme nejkrásnější věnec z písní, abychom velebili bohomyslné učitele naše? Metoděje, milujícího pustinu, kde v mlčení žil a plody Ducha Svatého byl obohacen; a zlatoústého Cyrila, který si zamiloval vyšší moudrost a v horlivosti své ji získal, takže nezkrotné žvanění mudrců hagarénských zahanbil. Skrze jejich dary Kristus Bůh i nám uděluje milost velikou.

Jak uvijeme nejkrásnější věnec z nejskvělejších hla-

sů k oslavě bohomoudrých učitelů? Metoděje, který pro lásku ke Kristu pohrdl všemi nejkrásnějšími lákadly světa a jsa andělu podoben, Králi nebeskému jako voják neústupný sloužil. A co řekneme o Cyrilovi, který od dětství si moudrost jako průvodkyni životem zvolil a Hospodinem mu svěřené hřivny pro slávu Boží zdvojnásobil? Skrze ně jsme předvěčnou Trojici, Otce i Syna i Svatého Ducha, jediného Boha poznali, a obdrželi od Krista milost velikou.

Jakými duchovními písněmi vás máme velebit, ó nejblahoslavenější učitelé, kteří jste pro spásu lidí slovanských vykonali dílo apoštolské a neúnavně pracovali na jejich osvícení světlem bohopoznání? Bránu k poznávání Boha uzavřenou jste vynalezením písmen slovanských a přeložením svatého Evangelia do řeči slovanské lidu na Moravě do široka otevřeli. Touto branou vcházejíce, tajemství dobré zvěsti Kristovy chápajíce, od Krista přijímáme pokoj a milost velikou.

Naše ústa a jazyk nemají taková slova, aby důstojně chválily vaše velkolepé životy, jimiž jste Bohu i lidem sloužili. Tolik lásky jste Bohu přinesli a lidem nabízelí, tolik námahy, práce a snášení všeho utrpení jste při tom vynaložili. Bohu jste dali své srdce a mysl, lidem jste věnovali svůj soucit, trpělivost, čas i síly. Všechny dary, jimiž vás Bůh obdařil, vložili jste do služby ke spáse lidí a do budování církve Kristovy. Ó, bratři ze Soluně, jak mocná byla vaše láska, tak nesmírná byla i vaše oběť, když jste se přinesli Bohu, v obětování své mysli a srdce, a předložili se lidem k jejich spáse. Přimlouvejte se u Krista, aby radoval duším našim pokoj a milost velikou. *(Dvakrát)*

Ani nejmýřečnější lidé nenacházejí slova k důstojnému ozdobení vaší úctyhodné památky. Kdo může vyličit vaše bolesti a námahu, kdo popíše oheň lásky spalující vše sobecké a nečisté, který ve vás hořel? Kdo pohovoří o vaší touze po věčně tekoucím prameni poznání a o lítosti nad lidem, ďáblem sváděným, klamaným a trápeným? Kdo nalezne verše o vašem vzletu a nebeské útěše, i o vašem plahočení a úmorné dřině při orbě brázdy na poli moravské země? Jen Bůh, který vše vidí a zná, prozkoumal hlubiny vašich srdcí, o tom všem ví, a jen anděl nebeským jazykem o tom zapějí, když spolu s vámi prosí nejmilostivějšího Boha, aby daroval duším našim pokoj a milost velikou. *(Dvakrát)*

Sláva (6. hlas)

Způsoby měli jako kdysi apoštolé, sboru hierarchů jsou okrasy, národů slovanských jsou učitelé a vroucí zastánci. Pojdte tedy, milovníci svátku, a písněmi chvály opěvujeme bratry soluňské: buď pozdraven, Cyrile, pozlacená harfo teologie a polnice zvoucí k záštitě pravoslaví před herezemi; ty jsi tajemství svaté Trojici objasnil podobenstvím o slunci, a tak jsi rouhavá ústa hagarénů zavřel; buď s ním pozdraven i ty, Metoději, stejně smýšlející a milující asketické zápasy, svými modlitbami a znameními bratru přispívající. Otcové naši nejblahoslavenější, nepřestávejte s přímlovami u Krista Boha za nás, kteří vás s vírou a láskou velebíme.

I nyní...

Dogmatik z 6. hlasu (je-li sobota večer, pak dogmatik začínajícího hlasu):

Kdož by nevelebil tebe, přesvatá Panno...

*Vchod s kadidlem. Světlo tiché.
Prokimen dne a pak tři paremije*

Paremije

Žalmista: Čtení z knihy Moudrosti Šalomounovy.

Spravedliví žijí navěky, v Hospodinu je odměna jejich a péče o ně u Nejvyššího. Proto přijmou království nádhery a z ruky Hospodinovy korunu krásy; proto ochrání je pravici svou a ramenem svým zaštití je. Vezme plnou zbroj svého rozhorlení a ozbrojí tvorstvo k odvetě proti nepřátelům. Oblékne se ve spravedlnost jako pancířem a jako přilbici nasadí si soud, jenž nehledí na osobnosti. Přijme nepřemožitelný štít – svatost a *důstojnost*. Naostří pak náhlý hněv do kopí a *přírodní* svět spolu s Ním bude bojovat proti nerozumným *lidem*. Půjdou přímo šípy blesků a jako z dobře ohnutého luku poletí z oblaků na cíle své. *Krupobití bude jako* palba kamenů, plná hněvu, a padnou *pod tím* města. Vzedme se *nevolí* proti nim mořská voda; proudy je pak zatopí prudce. Proti nim povstane duch mocný *jako silný vítr* a rozfouká je jako smršť. Nepravost zpusťtoší celou zemi. Zločinnost vyvrátí trůny mocných. Slyšte tedy, králové, a pochopte to! Poučte se, soudcové končin země! Slyšte, kdo ovládáte davy a pyšníte se nad plemeny národů! Neboť vláda je vám dána od Hospodina a vaše moc je od Nejvyššího, který sleduje vaše skutky a zkoumá úmysly! [6,16—7,3 / 5,15—6,3; pravoslavné znění z *Mineje*]

Žalmista: Čtení z knihy Moudrosti Šalomounovy.

Duše spravedlivých jsou v ruce Boží a trápení se jich nedotkne. Očím nerozumných se zdá, že zhynuli, a jejich odchod se pokládá za trest; když se odebrali od nás,

považuje se to za jejich zánik; leč oni jsou v pokoji. Neboť i když přijmou před lidskýma očima utrpení, jejich naděje je naplněna nesmrtelností. Každý pozemský trest, který by okusili, je malý oproti tomu velikému dobrodiní, jehož dojdou, neboť Bůh je vyzkoušel a shledal, že jsou jej hodni. Zkouší je jako zlato ve výhni a přijme je jako plody obětované. Zasvítí ve chvíli, kdy jsou požati, jako když rychle vzplane obětovaný snopek obilný. Budou soudit národy a vládnout nad lidmi, a Hospodin v nich bude kralovat na věky. Ti, kdo v něho doufají, poznají pravdu, a přetrvají ti, kdož jsou v lásce jemu věrní. Neboť blahodať a milost Boží jest v jeho svatých a navštívení v jeho vyvolených. [3,1—10; dle pravoslavného znění v Mineji]

Žalmista: Čtení z knihy Moudrosti Šalomounovy.

Spravedlivý, i kdyby předčasně umíral, zůstává v pokoji, neboť důstojnost stárí netkví v dlouhověkosti a neměří se počtem let. Moudrost člověka – to jsou *pravé úctyhodné* šediny; život neposkvrněný – to je *pravá* zralost stárí. Kdo se stal příjemným Bohu, je *jím* oblíben. A protože žil uprostřed hříšníků, byl přemístěn. Byl vytržen *odtud*, aby špatnosti nezměnily jeho uvažování, a Isti, aby neoklamaly jeho duši. Vábení špatností totiž zatemňuje dobro a žádostivé představy zkazí mysl neponičenou zlem. Kdo se rychle stane dokonalým, naplnil dlouhá léta, ač zemřel brzy. Vždyť příjemnou se stala jeho duše Hospodinu, a proto pospíchal z prostředí Isti a zla. Když to lidé viděli, nepochopili to, dokonce jim ani na mysl nepřišlo, že blahodať a milost Boží je se svatými jeho a pečuje o vyvolené své. [Moudrost 4,7—15; dle pravoslavného znění v Mineji]

Na litiji

Stichiry (5. hlas)

Cyrile a Metoději, jste neotřesitelné sloupy slovan-

ské pravoslavné zbožnosti, pevné základy slovanské byzantské liturgie, neboť jste ctnostmi jako perlami ozdobeni. Ó, úctyhodní, kteří se moudrostí můžete srovnávat se Šalomounem, ve zdrženlivosti a modlitbě podobní svatým Antoniovi a Pachomiovi. Ó, velcí světitelé, neboť jste mocí slova obdařeni jako Basil Veliký a Jan Zlatoústý, jako Josef Snoubenec čistí a ohnivých andělů společníci, neboť jste v nehněvnosti a mírnosti rovni králi Davidu a stateční jako Daniel s třemi mládenci a jako Job trpělivi. Ó, nebeského města obyvatelé, jejichž jména my hříšní navždy s nadějí vzýváme, veďte nás po cestě pravé.

Ó, apoštolé bohomluvní, naším jazykem kázající Krista; učitelé, v řeči slovanské nás o spáse poučující. Jste vyznavači, za dílo naší spásy ústrky a obvinění snášející; otcové naši, kteří nás svým učením pro spásu stále rodí. Svatí mudrcové, obhajující oslavu Boha jazyky všemi; karatelé nemoudrých, hereze skvěle usvědčující. Ó, utěšitelé národů slovanských, v dobách teskných, jsouce zastánci našimi a nadějí při útocích nepřátel, obhájci nepřemožitelní pro Boží spravedlnost nás získávající. Dárci písma slovanského, abychom slovo Boží v rodné řeči četli, neboť nás vzděláváte ve všem užitečném poznání. Kněžstva ozdoby, jež nám oponu velesvatyně otevíráte.

Sláva (8. hlas)

Jako neklamní učitelé a vůdcové, kteří jste nejdříve sami splnili příkázání Boží a dary apoštolství se zaskvěli, lid slovanský jste svými povelými ke zbožnosti přivedli, Cyrile a Metoději bohomoudří. Ne-

věřící, bloudící a kolísající jste poučili, aby poznali pravoslavnou víru, a křtem svatým jste lid osvěcovali, aby se nasytil přesvatým Tělem a přechistou Krví Pána Ježíše, který pravil: „Kdo jí mé Tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ Jste na cestě spásy prvními vůdci národa slovanského a příkázání Božích ochránci, přímlovami svými zachraňte nás, kteří k vám s vírou a láskou o pomoc voláme.

I nyní... (Bohorodičen, hlas týž)

Pojďte, všichni, oslavit Matku Světla neumlkajícím opěvováním, neboť ona porodila Spásu naši. Pozdravme ji: Raduj se, ty, která jsi jediná rodila toho, kdo byl dříve než veškerenstvo, neboť je Bůh jsoucí před všemi věky! Raduj se, ty, která jsi padlou Evu opět pozdvihla! Raduj se, přechistá Panno, manželství nepoznavší!

Stichiry na stichovně (8. hlas)

Září života svého jste na obloze jako hvězdy nebeské svítili, učitelé naši apoštolům rovní. Sítí učení svého jste jako rybáři mnohé národy pro Krista z temných hlubin vytáhli. K Božskému světlu nepřístupnému jste po celý život běželi, a v jeho září s anděly v nebeských příbytích nyní přebýváte. Tam konejte prosby za nás, kteří památku vaši v Pánu oslavujeme.

Kněží tvoji oblekou se ve spravedlnost a svatí tvoji se radovati budou.

Pojďte, milovníci tohoto svátku, abychom velebili učitele naše svaté, vzdávající čest slávě Slovanů, na

trůnu apoštolském spolu s nimi zasedající. Od nich jsme světlo Evangelia Kristova přijali a jimi jsme vysvobození od mámení běsovského. Tmy hříchu nás zbavili, neboť jsme poznali předvěčné Slovo Boží.

Zúst spravedlivého vychází moudrost. Ze rtů jeho prýští blahodať.

Cyrile v Bohu moudrý a Metoději Boha milující, církve slovanské apoštolé a první učitelé. Pro věrné věřící jste oporou a zastáním, vzorem horlivé zbožnosti, ústa Ducha Svatého sladce promlouvající. Nyní je vám dána veliká smělost před Kristem, Pastýřem pastýřů, prostě za stádce své, které úctyhodnou památku vaši právě koná, aby ze záhuby vyvedl život náš jako Mnohomilostivý.

Sláva (8. hlas)

Buď pozdravena svatá dvojice, jež jsi nás osvítla světlem bohopoznání. Cyrile, z tebe vyvěral životodárný pramen duchovní moudrosti; ty jsi duchovně vyprahlé a po pravdě žíznící slovanské národy napojil. Metoději, příbytku čisté modlitby, tekoucí do věčného života, ty jsi pravou zbožnost na Moravě zasadil, mravy lidu zušlechťoval, o zvelebení slovanských bohoslužeb ses přičinil a k ustrojení křesťanského života společnosti zákonné základy položil. Prostě oba neustále Krista, před nímž ve slávě stojíte, abychom spolu s vámi našeho Boha vždy velebili a vyvyšovali jej po všechny věky.

I nyní (bohorodičen dle hlasu)

Ó, Panno muže nepoznavší...

Při žehnání pěti chlebů

Tropar (4. hlas)

Apoštolům rovní
a slovanských zemí učitelé,
Cyrile a Metoději v Bohu moudří,
Vládce všech proste,
aby všechny národy slovanské
upevnil v pravoslaví a jednomyslnosti,
světu pokoj daroval
a spasil duše naše.

Na liturgii

Kondak (1. hlas, stichirový)

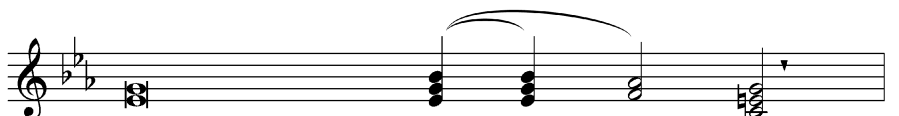
Svatou dvojici učitelů našich nyní uctívejme,
neboť zde otevřeli pramen bohopoznání,
když písmena pro slovanskou řeč vytvořili,
a svatá Písma nám přeložili.
Blahoslavíme vás, Cyrile a Metoději,
kteří jste porozumění slovu Božímu přinesli,
víru svatou zde upevnili, zbožnosti nás naučili
a svaté služby v řeči naší jste zavedli.
Nyní sloužíte před trůnem Nejvyššího,
a prosíte Vládce všech za spásu duší našich.

Prokimen (7. hlas)

Čestná před Hospodinem ■ jest smrt svatých jeho.
Verš: Čím odplatím se Hospodinu za všechno, co mi prokázal?
Apoštol: Žid 7,26 — 8,2

Příloha s notací

Tropar sv. Cyrilu a Metoději

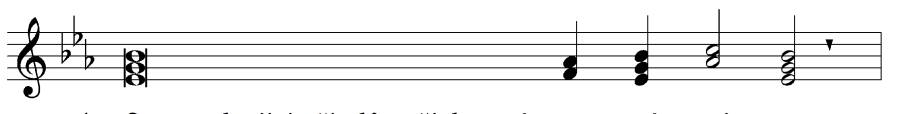
1. Apoštolům rov - - ní ➔

2. Cyrile a Metoději v Bo - hu moud - ři,

3. aby všechny národy slo - van - ské

4. světu pokoj da - ro - val

Kondak sv. Cyrilu a Metoději

1. Svatou dvojici učitelů našich nyní u - ctí - vej - me, ➔

2. když písmena pro slovanskou řeč vy - tvo ři - li,

3. Blahoslavíme vás, Cyrile a Me - to - dě - ji,

4. víru zde upevnili, zbožnosti nás na - u - či - li

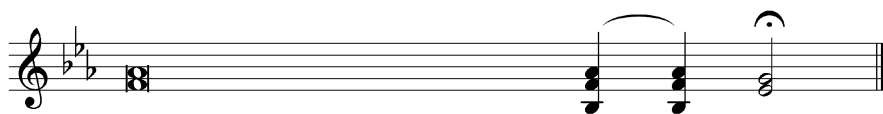
5. Nyní sloužíte před trůnem Nej - vyš - ší - ho,

Prokimen

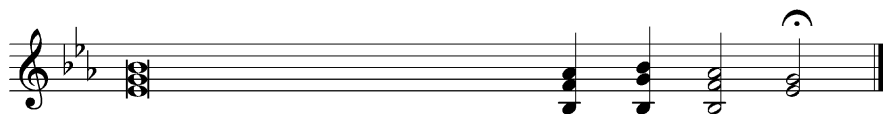
Čest - ná před Hos - po - di - nem ➔

(4. hlas – troparový)

1. a slovanských zemí uči-	te	-	lé,
2. Vládce všech	pros	-	te,
3. upevnil v pravoslaví a jednomysl-	no	-	sti,
4. a spasil duše	na	-	še.

(1. hlas – stichirový)

1. neboť zde otevřeli pramen bo-	ho	-	po	-	zná	-	ní,
2. a svatá Písma nám	pře	-	lo	-	ži	-	li.
3. kteří jste porozumění slovu Boží-	mu	při	-	nes	-	li,	
4. a svaté služby v řeči naší	jste	za	-	ved	-	li.	
5. a prosíte Vládce všech za spásu	du	-	ší	na	-	ších.	

jest____ smrt____ sva - tých je - ho.

A l l e l u j a

1. verš: Kněží tvoji oblekou se ve spravedlnost a svatí tvoji radovati se budou.

2. verš: Z úst spravedlivého vychází moudrost. Ze rtů jeho prýští blahodať.

Evangelium: Mat 5,14—19

Ke svatému přijímání:

V paměti věčné bude spravedlivý, pověsti špatné nemusí se bát. Alleluja (3 ×). (Ž 111,6—7)

Krátké životopisy našich svatých otců Cyrila a Metoděje

Svatí Cyril a Metoděj byli rodní bratři a pocházeli z řeckého města Soluně (Thessaloniké), kde jejich otec byl v první polovině 9. století vysokým hodnostářem byzantského císařství. Konstantin, jak Cyril jmenoval před přijetím mnišství, žil v letech 827 – 869; patřil k nejvýznamnějším učencům své doby. Byl mladším bratrem Metoděje (813 – 885), který se původně věnoval úřednickému povolání ve státní správě, ale náhle se zřekl úspěšné kariéry a stal se prostým mnichem. V jednom z mnoha monastýrů na úbočí asijské hory Olymp se stal mnichem a diákonem a přijal mnišské jméno Metoděj. Konstantin vystudoval teologii, filozofii a literaturu na císařské univerzitě v Konstantinopoli. Pak byl vysvěcen na kněze a jmenován knihovníkem a archivářem nového patriarchy Ignatia. Časem se tajně uchýlil do samoty jednoho z mnoha monastýrů na zalesněném mořském pobřeží. Když byl asi po půl roce vypátrán a přemluven k návratu do Konstantinopole, odmítl bývalou funkci a přijal raději nabízené místo učitele na univerzitě, kde předtím studoval. Před nástupem na toto místo se stal známým při úspěšné disputaci s dříve sesazeným obrazoboreckým patriarchou Ioannem Grammatikem.

Z jejich výborné znalosti slovanského jazyka se soudí, že jejich matka byla slovanského původu, a v nejnovější době bulharští učenci dokazují, že též otec těchto našich apoštolů byl Slovan. Vzdělání nabyli oba bratři v byzantských školách.

Konstantin vynikal už od mládí bystrým duchem a zbožností. Při studiu na cařihradském císařském dvoře brzy ovládl všechnu tehdejší učenost a byl za to obdivován svými učiteli, kteří ho obdařili titulem Filosof. Naučil se řadu jazyků. Když mu bylo 24 let, byl císařem vyslán na misi k Saracénům, kde měl velké úspěchy v disputacích, ale kde se ho Arabové pak pokusili otrávit, milost Boží však byla s ním. Po návratu se uchýlil do stejného monastýru, kde žil jeho bratr Metoděj. So-

luňští bratři se tam oddávali studiu a pravděpodobně již tady začal vznikat teoretický základ slovanského písemnictví, pro které zde získali první žáky, mezi nimiž byl i Kliment Ochridský.

Dávny Konstantinův učitel Fótios jako nový patriarcha okolo roku 860 povolal Konstantina i s bratrem Metodějem z monastýru do Cařihradu, kde je byzantský císař Michael III. vyslal na misijní cestu přes poloostrov Krym až ke Kaspickému moři k Chazarům. Při této cestě se zastavili ve městě Korsun, kde se bratřím podařilo nalézt a vyzvednout z moře ostatky svatého papeže Klimenta I. Tuto relikvii s sebou svatí bratři přinesli i na Velkou Moravu. Dnes jsou ostatky uloženy v římské bazilice svatého Klimenta nedaleko Kolosea. V chazarské zemi pak vedli rozhovory s Chazary, Židy i Saracény. Výsledkem bylo to, že chazarský vládce přijal křesťanství za jejich oficiální náboženství.

V roce 862 napsal velkomoravský kníže Rostislav byzantskému císaři list, v němž se píše: „Lidé naši od pohanství odstoupili a křesťanský zákon zachovávají, nemáme však učitele takového, který by nám našim jazykem pravou víru křesťanskou vyložil, aby i jiné země, toto vidouce následovaly nás. I pošli nám, pane, biskupa i učitele takového. Neboť od vás na všechny strany vždy dobrý zákon vychází.“

Sv. Rostislav a jeho lid již tedy byli křesťany, ale nebyli spokojeni s franským duchovenstvem, které na Moravě působilo. Nejenže byly bohoslužby konány latinsky, ale Frankové zřejmě nebyli ochotní naučit se dokonale slovanskou řeč, aby mohli důstojně vykládat křesťanskou víru, vyučovat křesťanskému způsobu života. Omezovali se nejspíš jen na formální stránku misie a to bránilo Moravanům hlouběji poznat a zamilovat si novou víru. Srdečnějšímu přijetí křesťanského zvěstování dále bránila i nízká duchovní, morální i mravní úroveň misionářů, kteří se více než víře věnovali politice a intrikám ve prospěch svého zahraničního vladaře.

O tomto politickém zaměření franských misionářů svědčí tato slova: „Ať již Slované chtějí nebo nechťejí, budou našemu

(tj. německému) království podrobení.“ Takto psávali do Říma němečtí biskupové v r. 900. Historik o tom píše: „Podmanění barbaři (takto nazývali Němci Slované) museli přijmout křesťanskou víru – ať již z přesvědčení, nebo bez něj. Zde, právě tak jako jinde, si kříž získal domovské právo, které mu před tím rychlým nápirem vydobyl meč ... Slovanské území bylo zaplaveno německými kolonizátory, mezi nimiž byli na prvním místě Bavořané. Široké lány země dostaly bavorské kostely a kláštery, ostatní území připadlo světským hodnostářům, ať již jako skutečný dar, či jako neoprávněně přivlastněné. Lidé, kteří na těchto územích bydleli, museli odvádět novým pánům dávky.“

Rostislav proto nechal z Moravy franské kněze vyhnat. Z výše uvedených důvodů se Rostislav obrátil nejprve na Řím, který mu neodpověděl, a pak na Byzanc. Potřeboval, aby zde Byzanc položila nové základy pro budování moravské církve. Cařihradský císař s patriarchou sv. Fótiem odepsal: „Bůh, který přikazuje každému národu dospět k poznání pravdy a dosáhnout vyššího postavení, shlédl na tvou víru a úsilí; učinil to nyní v našich letech a zjevil písmena pro váš jazyk, kterých dříve nebylo, ale teprve od nedávna jsou, abyste byli i vy připočtení k národům velikým, kteří Boha chválí svým rodným jazykem. A tak jsme ti poslali toho, komu je zjevil, muže vzácného a pravoslavného, velmi učeného, filosofa. Hle, přijmi tento dar, větší a hodnotnější nad všechno zlato a stříbro a drahé kamení a veškeré pomíjivé bohatství. Usiluj spolu s ním směle upevnit dílo a z celého srdce hledat Boha; ani spásu pro celé společenství nezavrhuj, ale všechny povzbuzuj, aby nelenili, ale nastoupili cestu pravdy, abys i ty – přivedeš-li je svým úsilím k poznání Boha – přijal za to svou odměnu v tomto i budoucím životě za všechny duše, které věří v Krista, Boha našeho od nyní až na věky, a zanechal svou světlou památku příštím pokolením, podobně jako velký císař Konstantin.“ (Ze Života sv. Konstantina – Cyrila)

Na žádost moravského knížete sv. Rostislava (846 – 870) tedy byli byzantským císařem Michaellem III. a patriarchou

cařihradským sv. Fótiem soluňští bratři posláni, opět jako misionáři, na Moravu. Konstantinovi řekli: „Je nutné, abys tam šel, neboť lépe, než ty, tento úkol nikdo nezvládne.“ K tomuto dílu se oba bratři napřed dobře připravili. Duchovně půstem a modlitbou. Dále dle Božího vnuknutí sv. Konstantin sestavil písmena pro slovanský jazyk, přeložil do něho s pomocí Metodějovou a dalších pomocníků části Písma svatého, které se čtou při bohoslužbách východního obřadu, a oba přeložili také základní obřadní knihy (další překlady dokončili na Moravě).

Patriarcha Fótios s císařem Michaellem splnili vrchovatě Rostislavovu prosbu a poslali mu to nejlepší, co měli. Nejen biskupa a učitele (Konstantin byl už nepochybně v biskupské hodnosti, jinak by nemohl na Moravě budovat církve – světit chrámy, světit kněze atd.) Poslali mu učence, osobu k tomu Bohem povolanou, tvůrce slovanského písma a překladatele knih, který mohl nejen konat misii, ale vyvést z kmene světového křesťanství novou větev slovanského křesťanství.

Na Moravě, kam přišli (biskup Konstantin, Metoděj patrně jako diákon) v roce 863, měla jejich misie velký úspěch; důvodem byla duchovnost svatých bratří, osobní příklad křesťanského života a smýšlení, a v neposlední řadě, používání lidu srozumitelného slovanského jazyka při bohoslužbách i při misijních besedách a ve výuce. Franské duchovenstvo nesmyslně argumentovalo, že bohoslužby je možno konat jen v těch jazycích, kterými napsal Pilát nápis na Kristově kříži: latinsky, řecky a hebrejsky. Tato „trojjazyčná hereze“ byla prosazována se značnou urputností. Konstantin nazval tyto herezety „pilátníky“ a připomněl jim Písmo svaté, v němž David zpívá: „Zpívej Hospodinu všechna země, chvalte Hospodina všechny národy (všechny jazyky); vše, co dýchá, ať chválí Hospodina.“ I Pán Ježíš velí apoštolům: „Jděte a uče všechny národy...“ Latinští kněží sice proti nim sočili, ale marně.

Byzantská misie dosáhla úspěchu, zejména zásluhou podpory ze strany Rostislava, ale i díky organizačním schopnostem obou bratří a jejich autoritě (zejm. Konstantinově). Klí-

čovou roli hrálo také zavedení nové, slovanské liturgie a užití staroslověnštiny při kázání a výkladu nauky.

V roce 864 napadl Ludvík II. Němec Velkomoravskou říši a kníže Rostislav, obležen na Děvíně, byl nucen přiznat vazalství vůči Východofranské říši a umožnit návrat latinským kněžím. Brzy po jejich příchodu zpět do země došlo ke svárům dvou koncepcí, latinské a staroslověnské.

Svatí Konstantin a Metoděj ihned po svém příchodu založili školu pro mládež a bohosloveckou školu, takže si brzy mohli vybrat z moravského lidu vhodné kandidáty pro duchovenský stav, aby národ měl co nejdříve kněžstvo z vlastní krve. V r. 866, když už byli čekatelé kněžství dostatečně vzděláni a připraveni, byli někteří vysvěceni na Moravě, a s jinými se oba bratři vydali za zpáteční cestu do Cařihradu, aby byli vysvěceni na kněze i biskupy tam, a na vlastní oči spatřili kulturu Byzance, život Velké církve a krásu byzantských liturgií. Měl to být pro ně vzor křesťanské civilizace, který by se pak snažili na Moravě napodobovat.

Na počátku roku 867 se cestou asi na půl roku zastavili u knížete Kocela v politicky klidnější Panonii. Ten jim přivedl 50 žáků, aby je bratři připravili pro stav duchovní. Slovanští obyvatelé Panonie přijímali s vděčností křesťanskou misi ve staroslověnštině. Kníže Kocel o této skutečnosti nejednou písemně informoval papeže Mikuláše I. a vychvaloval úspěšnou christianizaci svého knížectví prostřednictvím soluňských sourozenců. Cyril i Metoděj odmítli dary a vyjednali ještě propuštění 900 otroků. Počátkem druhé poloviny roku 867 se vydali na další cestu.

Poněvadž cesta přes balkánské hory byla velmi obtížná, rozhodli se cestovat do Benátek a odtud plout lodí do Cařihradu. V Benátkách byli nuceni zdržet se delší dobu kvůli státnímu převratu v Byzanci a problémům s dopravou. V těch dnech je tam zastihlo pozvání římského papeže Mikuláše I., který jim psal, že si přeje je spatřit. Tomuto pozvání vyhověli a odebrali se do Říma, neboť v setkání s římským patriarchou viděli vhodnou příležitost přesvědčit ho o velkém významu národ-

ních bohoslužeb, a podaří-li se ho o tom přesvědčit, zbavit se s jeho pomocí stálých intrik, jež proti jejich práci podnikalo latinské duchovenstvo. Než do Říma došli, Mikuláš I. zemřel a jeho nástupcem se stal Hadrián II. (867–872). Ten potřeboval pomoc byzantského císaře Basila I. (867–876) proti mohamedánům, kteří ohrožovali jižní Itálii i Řím, a schválil dílo byzantských misionářů, včetně slovanské bohoslužby, a dokonce posvětil knihy s překlady bohoslužeb do slovanštiny.

Mezitím však svatý Konstantin, jehož velice vysilovaly neustálé zlobné útoky a obviňování latinského duchovenstva, těžce onemocněl. Když nakonec cítil, že se neuzdraví, požádal představeného řeckého monastýru, v němž oba bratři i se svými učedníky za svého pobytu v Římě bydleli, aby mu udělil velký mnišský postřih. Jeho žádosti představený monastýr vyhověl a Konstantin přijal mnišské jméno Kyrillos (Cyril). Před smrtí, vida nebezpečí hrozící vykonanému dílu, prosil svatého Metoděje, aby neopouštěl misijní práci na Moravě, ale aby dokončil brázdu, kterou dosud společně orali. V den zesnutí, padesát dnů od přijetí velké schimy, se modlil se slzami, aby Bůh zachoval moravské duchovní stádece, a nato, políbiv bratra i všechny shromážděné návštěvníky, vydechl dne 14. února 869 svou šlechetnou a svatou duši. Bylo mu 42 let. Jeho ostatky byly pochovány v chrámu sv. Klimenta.

V době jeho nemoci byl svatý Metoděj i někteří žáci vysvěceni na kněze. Po zesnutí svatého Cyrila byl pak Metoděj (na žádost knížete Kocela) rukopoložen na biskupa, ustanoven arcibiskupem moravským a panonským na starobylý trůn apoštola Andronika. Na cestu zpět na Moravu se vypravil s listem, kterým papež Hadrián II. schválil slovanskou bohoslužbu s tou jedinou výhradou, že epištola a evangelium při ní budou čteny ve dvou jazycích, napřed latinsky a pak slovansky. Když se svatý Metoděj vrátil na Moravu, dozvěděl se, že kníže Rostislav byl zradou svého synovce Svatopluka sesazen, zajat, zavlčen do ciziny a tam krutě týraný a oslepený

byl zavřen do kobky. Sám Metoděj byl a bez ohledu na papežský list též zajat latinskými německými biskupy solnohradským, frizinským a pasovským, byl na popud Ludvíka II. Němce hanebně souzen, zostuzen, prohlášen za sesazeného a odsouzen k doživotnímu žaláři. Totéž se stalo i jeho učedníkům. Svatý Metoděj byl vězněn v otevřené jámě a propustili ho až za dva a půl roku, a to na rozkaz papežského stolce, který se tímto svévolným počinem jmenovaných tří biskupů cítil velmi uražen.

Svatý Metoděj poté pokračoval na Moravě s velkým úspěchem v práci; počet slovanských duchovních rostl a lid zanechával pohanských bludů. Přístupoval ke křesťanské víře ne z donucení, ale s láskou.

Domácích cyrilometodějských kněží bylo na Moravě už dvě stě, což samo už svědčí o úspěchu Metodějovy systematické a horlivé činnosti. Do tohoto období patří též pokřtění českého knížete Bořivoje na Moravě a posléze i jeho manželky Ludmily při návštěvě Metoděje v Čechách. Sem náleží i cesta Metodějova do Polska, čímž proniklo jeho dílo do Čech i k Polákům. Latinští kněží však slídili za touto činností s netajenou nenávistí. Obžalovali svatého Metoděje v Římě u Hadriánova nástupce, papeže Jana VIII., že uvádí národ na scestí učením, které se neodpovídá tomu, co římská církev vyznává, a že slouží mši svatou v barbarském slovanském jazyku. Jan VIII. vyzval svatého Metoděje, aby se vydal na cestu do Říma ke zjištění, co je na žalobách pravdy. Poněvadž nástupce knížete Rostislava, Svatopluk, který svatého Metoděje nemiloval pro výtky, jimiž se dotkl jeho mravně nezřízeného života, trval na tom, že cesta do Říma je nutná, vypravil se tam svatý Metoděj bez meškání. Svatopluk však současně poslal do Říma i latinského kněze Vichinga se žádostí, aby byl vysvěcen na biskupa. Svatému Metoději, který byl ve svém smýšlení neoblomný, se podařilo papeže přimět, aby, stejně jako již jeho předchůdce, schválil slovanskou bohoslužbu. Papež však vyhověl i žádosti Svatoplukově, vysvětil Vichinga na biskupa a ustanovil ho pro Nitru. Tato obojakost

papežského stolce byla pro cyrilometodějské dílo zlým znamením.

Svatý Metoděj si tuto hrozbu ihned uvědomil a rozhodl se zajistit, že alespoň unikátní překladatelské dílo nebude zničeno a mohlo by posloužit Slovanům v jiných zemích. Ve svém stáří tedy podnikl cestu do Cařihradu, kde byl slavnostně přijat císařem Basilem I. a patriarchou svatým Fótiem. Přinesl s sebou opisy slovanských bohoslužebných knih, které daroval císaři, a z učedníků, kteří ho doprovázeli, ponechal v Cařihradě jednoho kněze a jednoho diákona. Ti byli pravděpodobně určeni, aby se jako misionáři odebrali do Bulharska, nebo, což není vyloučeno, do Ruska, kam patriarcha svatý Fótios v r. 866 poslal prvního biskupa, svatého Michaela.

Po návratu na Moravu se svatý Metoděj cele věnoval překladu do slovanského jazyka oněch částí Písma svatého, které dosud přeloženy nebyly (téměř celého Starého zákona, dále Nomokánonu – pravidel svatých Otců). Neustal, až práce byla hotova, neboť si přál, aby slovanská církev ještě před jeho smrtí byla vybavena vším, čeho bylo zapotřebí. Když dílo dokončil, vybral ze svých nejbližších pomocníků vhodného nástupce v osobě svatého Gorazda, protože byl vzdělaný a pocházel z Moravy. Naposledy se svatý Metoděj zúčastnil bohoslužeb na Květnou neděli, v dubnu r. 885. Tři dny nato 6. dubna 885 zesnul ve věku přibližně 60 let. Pochován byl na Moravě ve svém katedrálním chrámu.

Svatí Cyril a Metoděj jsou největšími dobrodinci našich národů. Vytvořili pro slovanskou řeč písmena a přeložili do ní Evangelium a další Písma, které se tím stala dostupná všemu lidu. Získali tak svou láskou široké lidové vrstvy pro křesťanskou víru a mimoto učinili slovanský jazyk jazykem bohoslužebným a spisovným. Náš národ měl první ze všech ostatních středoevropských a západoevropských národů svou národní literaturu, zatímco u jiných národů celého tohoto velkého území byly knihy psány v latinském jazyku a byly tudíž pro lidové vrstvy nesrozumitelné a bezvýznamné.

Poznámka o typikonu služby k sv. Cyrilu a Metoději

Hlavní svátek sv. Cyrila a Metoděje připadá na den 11. května církevního kalendáře (tj. 24. května dle občanského kalendáře). V hymnech označujeme sv. Cyrila a Metoděje titulem „apoštolům rovní“ – vzhledem k jejich apoštolské a osvětelské činnosti hlavně na Moravě.

Služba sv. Cyrilu a Metoději je koncipována jako svátek velkého světce, který v hierarchii důležitosti svátečních dnů řazen mezi svátky s bděním, které jsou v bohoslužebných knihách označeny ☩ (křížkem v půlkruhu), což odpovídá oslavě svátku nejvýznamnějších svatých známých po celém světě. Dle bohoslužebné ústavy (typikonu) pravoslavné církve to znamená v našich podmínkách především velkou večerní s žehnáním chlebů, což se koná v předvečer svátečního dne. Všechny k tomu náležející stichiry jsou zde k dispozici.

V předvečer dne svátku sv. Cyrila a Metoděje se u nás na velké večerní koná pouze služba jim. * Na večerní se slouží takto:

Je-li zároveň předvečer neděle, pak stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ na 10; nejprve bereme z oktoichu (dle nastupujícího hlasu) tři stichiry nedělní, jednu východní (Anatolijskou). Po těchto čtyřech nedělních stichirách bereme z této služby šest stichir sv. Cyrilu a Metoději. * Není-li předvečer neděle, stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ na 8, což vyžaduje poslední zde uvedené stichiry číst dvakrát. * „Sláva“ sv. Cyrilu a Metoději. Po „I nyní“ se (není-li předvečer neděle) zpívá bohorodičen – dogmatik dle hlasu „Slávy“ (čili 1. nedělní bohorodičen z oktoichu dle hlasu, na který se zpívala předcházející stichira). * Je-li předvečer neděle, tak místo toho dogmatik příslušného nastupujícího hlasu. * Vchod s kadidlem. * Prokimen dle dne v týdně a tři paremie (jsou zde uvedeny). * Litijní stichiry jak jsou zde uvedeny včetně „Sláva“. Po „I nyní“ zpívat bohorodičen tam uvedený. * Stichiry na stichovně: je-li předvečer neděle, berou se stichiry nedělní, pak „Sláva“ sv. Cyrilu a Metoději a po „I nyní“ nedělní bohorodičen na stichovně podle nastupujícího hlasu; * není-li předvečer neděle, čtou se všechny tři stichiry na stichovně sv. Cyrilu a Metoději, pak „Sláva“ sv. Cyrilu a Metoději, pak „I nyní“ a bohorodičen na stichovně nedělní dle hlasu „Slávy“ (tedy z oktoichu dle hlasu předcházející stichiry). * Tropary po Otčenáši při požehnání chlebů: je-li předvečer neděle, pak „Raduj se, Bohorodice Panno“ (dvakrát) a tropar sv. Cyrila a Metoděje (jednou) [* tak je to dle typikonu pro službu celého bdění (tj. večerní s jitřní)]. * Koná-li se však jen velká večerní s litíjí bez bdění (tj. bez jitřní), pak tropary v předvečer neděle takto: nedělní, sv. Cyrila a Metoděje, „Raduj se, Bohorodice Pan-

no“ : Jestli se z nějakých důvodů nekonala litije, ale slouží se jen velká večerní bez požehnání chlebů, pak v předvečer neděle tropary: nedělní, „Sláva“ sv. Cyrilu a Metoději, „I nyní“ propustný (tj. závěrečný) bohorodičen z oktoichu dle hlasu nedělního troparu. * Není-li předvečer neděle, tedy při požehnání chlebů tropar sv. Cyrilu a Metoději (dvakrát), pak „Raduj se, Bohorodice Panno“ (jednou). * Jestli je všední den a z nějakých důvodů se nekonala litije, ale slouží se jen velká večerní bez požehnání chlebů, pak tropary tyto: sv. Cyrila a Metoděje, „Sláva... I nyní...“ propustný (tj. závěrečný) bohorodičen z oktoichu dle hlasu troparu sv. Cyrila a Metoděje.

* Pokud je chrám zasvěcen sv. Cyrilu a Metoději a jeho svátek připadne na neděli, koná se vše, jak je uvedeno výše. Na liturgii: prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání se berou jen Cyrilu a Metoději.

” Tropary při žehnání chlebů se zpívají bez »Sláva...« »I nyní...«

” Služba dalším svatým, kteří mají toho dne památku, se může konat např. na malé večerní před velkou večerní.

* Na liturgii (v chrámu zasvěceném některému svatému, tj. nikoliv svátku Páně či Bohorodice). Je-li neděle – tropary na malém vchodu: nedělní (není tropar chrámu) a Cyrila a Metoděje. Kondak nedělní, »Sláva...« kondak Cyrila a Metoděje, »I nyní...« »Nezahanbitelná zastánkyně...“ (* Pokud je chrám zasvěcen svátku Bohorodice, pak se jeho kondak vždy přesouvá na závěr a zpívá se místo »Nezahanbitelná zastánkyně...“) ” Prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání – nedělní a Cyrilu a Metoději. ” Není-li neděle: začátek liturgie a blahoslovenství jako v neděli. Tropary na malém vchodu: Cyrilu a Metoději. Kondaky: »Sláva...« Cyrilu a Metoději, »I nyní...« »Nezahanbitelná zastánkyně...“ (*Je-li chrám zasvěcen Bohorodici, pak se místo kondaku »Nezahanbitelná zastánkyně...“ vždy bere kondak chrámu, který se tudíž přesouvá na závěr zpěvu kondaků.*) ” Prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání – Cyrilu a Metoději.

* Zvláštní typikonální případ: je-li chrám zasvěcen sv. Cyrilu a Metoději a jeho svátek připadne na neděli, slouží se téhož dne večerní s opuštěním chrámového svátku. Postup večerní je jako u tzv. »všednodenní“. Stichiry se berou takto: na prvních stichirách se berou nejprve 3 stichiry sv. Cyrila a Metoději a pak 3 stichiry svatému následujícího dne. „Sláva“ Cyrilu a Metoději. „I nyní“ dogmatik dle hlasu „Slávy“. Vchod není. Světlo tiché. Prokimen dne. Paremie se neberou. Hned následuje: „Dejž, Hospodine, abychom večer tento...“ a poté prosebná ektenie. Litije není. Stichiry na stichovně – Cyrilu a Metoději. „Sláva“ Cyrilu a Metoději. „I nyní“ nedělní bohorodičen dle hlasu Slávy. Tropary po Otčenáši: Cyrilu a Metoději. „Sláva“ a tropar svatému následujícího dne. „I nyní“ nedělní propustný bohorodičen dle hlasu Slávy. Následuje ektenie a propuštění. (Opuštění chrámového svátku se nekoná,

je-li následujícího dne svátek nebo památka světce s polyjelejem nebo bděním, což však není to případ hlavního svátku sv. Cyrila a Metoděje.)

Poznámka k typikonální významnosti svátku

Významnost svátku sv. Cyrila a Metoděje pro naši místní pravoslavnou církev v českých zemích a na Slovensku je určena tím, že se jedná o největší pravoslavné svaté z těch, které považujeme za svaté místní církve. Proto jim náleží oslava s litíjí či bděním (a na liturgii se nezpívá chrámovému světcí), jak to odpovídá liturgickému uctívání největších světců v hierarchii církevních svátků. (V hierarchii svátků místních svatých je na této úrovni už jen památka sv. Gorazda II.)

Poznámka ke znění stichir sv. Cyrila a Metoději

Překlad je spíše volný a pořízený dle znění obvykle používaného v Rusku. Místy byly opraveny faktografické nedostatky a přílišná obecnost použitých formulací byla nahrazena citacemi či narážkami na konkrétní situace a výroky z cyrilometodějských památek. Zvláště v druhé polovině akathistu byl text předlohy jakoby zhuštěn, a tím se vytvořil prostor pro výše zmíněné doplňky a vsuvky do textu. Takto vznikl nový text sedmého kondaku a ikosu. Podobně i mnohé verše „Radujte se...“ jsou novou skladbou, která je významově i obsahem hutnější než původní obecný a často se jen v různých variacích opakující původní text. V našich misijních podmínkách má akathist (i minejní stichiry) funkci nejen modlitebního zvývání, ale do jisté míry nahrazuje i čtení životů svatých, čemuž je přizpůsoben i výše uvedený text.

Notace náπέvů byla převzata z Gorazdova sborníku.

Použité ilustrace:

současná ruská ikona

kresba od Jany Baudišové (z 90. let)

ikona od Sylvy Novotné

ikona ze soluňského chrámu sv. Cyrila a Metoděje

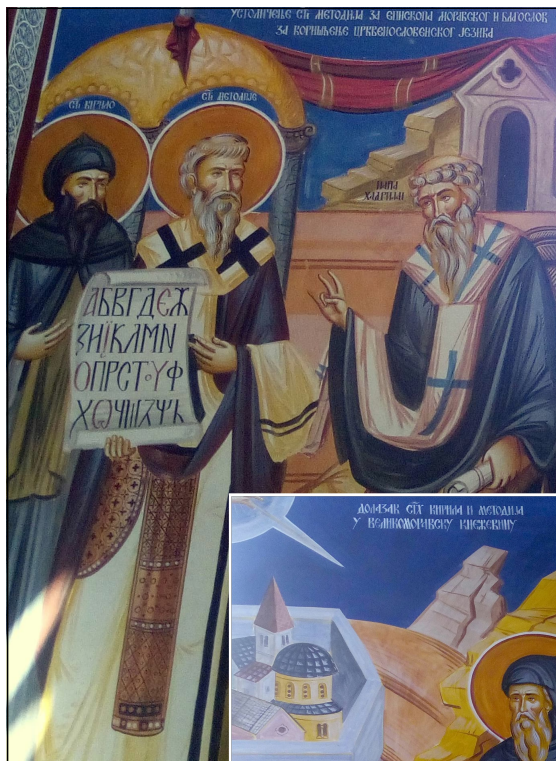
ikony z chrámu sv. Jovana (kaple sv. Rostislava) v Černé Hoře (Bar)

fragment ikony od Jany Baudišové

ikona od Makaria Tauce (z 80. let)

V Jihlavě 2025 (v. 0.3)

SV.
METODEJ

SV.
GYRIL

**SVATÍ CYRILE a METODĚJI,
PROSTE BOHA za NÁS!**